

960914-1

Evropa nebyla nikdy bytostně politickou jednotou a zejména nikdy nebyla nesena politicky skutečně, efektivně sjednocena. Historické pokusy o evropský typ politického sjednocení různých kmenů, národů a dokonce kultů a kultur se nikdy nedařily, pokud nezahrnovaly zvláštní respekt k bytostné rozrůzněnosti povahy a tradic lidu („národů“ v dávném smyslu) rozmanitých zemí. U Alexandra Velikého ještě můžeme připustit, že na nějaké intenzivnější sjednocování ovládnutých (spíše než okupovaných) zemí neměl dost času. Řím nepochybně na Alexnadrovu myšlenku i na jeho způsob integrace „světa vcelku“ navázal, a proto můžeme právě v římském pokusu o integraci „světa vcelku“ shledávat výraznější projevy toho, co bylo vlastní už pokusu Makedonců. Řekové kolonizovali Středomoří nikoli pouze vojenskou silou, ale zakládáním dalších a dalších ohnisek řeckého způsobu života a myšlení: správa dobytých zemí zůstávala v rozsáhlé míře v rukou místních vládců. Římané šli dokonce tak daleko, že na znamení zapojení nových zemí do římské říše (a to znamenalo do celku světa) nechali přenést sochy místních bohů do Pantheonu na znamení toho, že se z lokálních bohů stali bohy pro celý svět, tj. pro všechny Římany a tedy bohy římskými. A protože kulturně a civilizačně Římané nedokázali být nijak zvlášť svébytní, aby vtiskli „světu“ (tj. Evropě, k níž ovšem náležela i přední Asie a severní Afrika, na to nesmíme zapomínat) svou kulturu a také svůj jazyk, byla to kultura řecká (v té době už helenistická) a také řecký jazyk, jež umožnily velkolepý pokus o kulturní a civilizační sjednocení oné tehdy obrovské části světa, již Řeky považovaného za svět ve vlastním smyslu slova, za všelidský dům a domov. Budoucím dobám však dali Římané přece jen něco velkého a téměř nedocenitelného: smysl pro právní pořádek a pozoruhodně vypracovanou soustavu právních institucí a zákonů. Od té doby platí, že si Evropu nedovedeme představit bez onoho obrovského řeckého a římského dědictví, jemuž se někdy Evropané vzdalovali a nejednou i zprověřovali, ale k němuž se vždy znovu vraceli a jež stále obnovovali, oživovali, vylepšovali a rozmnožovali. I když povědomí toho všeho se ani dnes docela neztratilo, bývá nezřídka hodnoceno velmi kritiky až vysloveně negativně. Všechny pochybnosti o řeckých a římských kořenech evropských tradic mohou být pravdivé a zdůvodněné, ale nikdy nesmí vést k zavržení evropské minulosti, tj. nikdy nesmí převážet tak, aby musel být hledán nebo konstruován jiný základ, na němž by bylo možno stavět evropskou budoucnost. Evropská integrita, o jaké dnes (alespoň někteří) sníme a jakou očekáváme, je nemyslitelná bez dalšího vědomého, byť kritického navazování na řecký a římský odkaz. Také z tohoto důvodu se ani v budoucnosti evropští vzdělanci neobejdou bez znalosti řeckého a latinského jazyka. Řeči o tzv. „nové Evropě“ či „Evropě budoucnosti“ jsou zcela plané a k ničemu, nepočítají-li s novým způsobem navázání na řeckou a římskou minulost Evropy.

(Písek, 960914-1.)